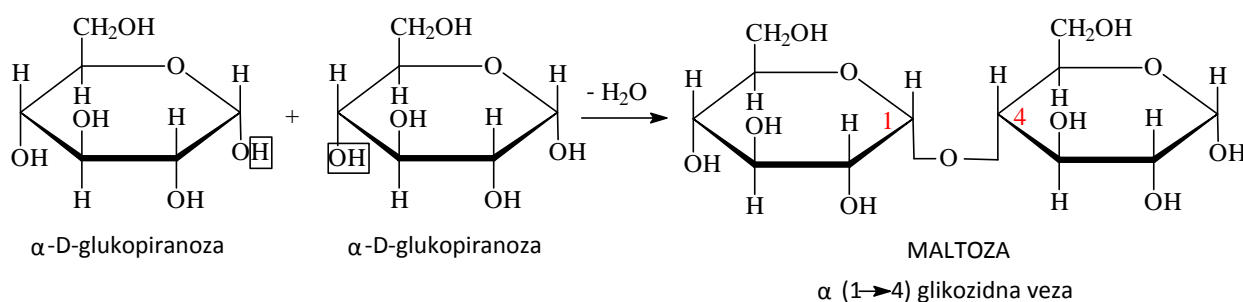

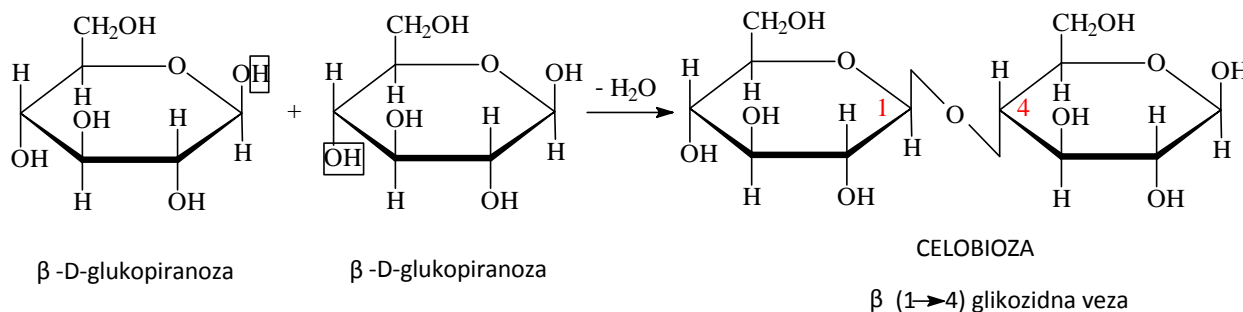
UGLJENI HIDRATI

OLIGOSAHARIDI

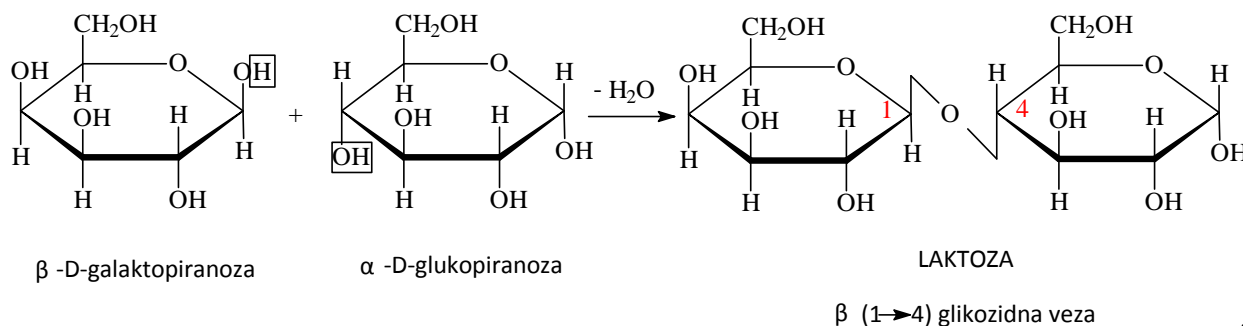
- Ugljeni hidrati koji se sastoji od 2 do 10 molekula monosaharida.
- Najrasprostranjeniji oligosaharidi su **disaharidi**- ugljeni hidrati od 2 molekula monosaharida.
- Predstavnici disaharida su: **maltoza, laktoza, celobioza** i **saharoza**.
- **Maltoza (skrobni šećer)** – nalazi se uglavnom u sladu; nastaje hidrolizom skroba; sastavljena je od **dva molekula alfa-D-glukopiranoze** koji su vezani alfa(1→4) glikozidnom vezom; redukujući disaharid.

- **Celobioza** – disaharid nastao hidrolizom celuloze; sastavljena je od **dva molekula beta-D-glukopiranoze** koji su vezani beta(1→4) glikozidnom vezom; redukujući disaharid.

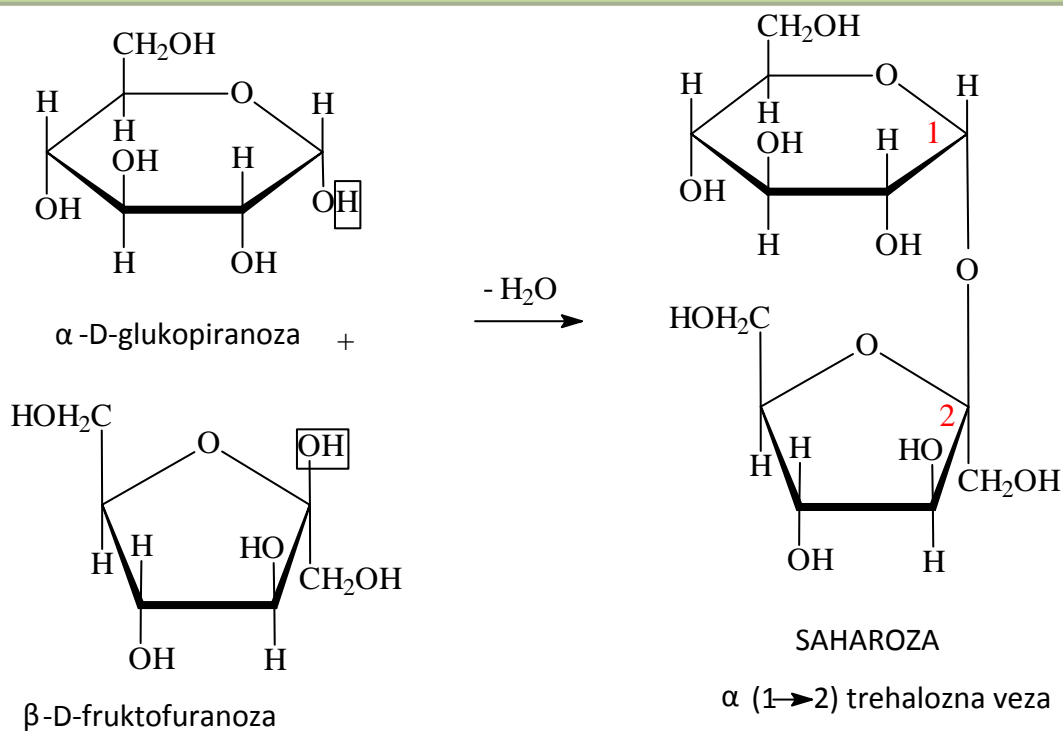

- **Laktoza (mlečni šećer)** – nalazi se u mleku sisara; sastavljena je od **beta-D-galaktopiranoze i alfa-D-glukopiranoze** koji su vezani beta(1→4) glikozidnom vezom; redukujući disaharid.

VIDEO 10**OGLED 10 : IZOLOVANJE LAKTOZE IZ MLEKA**

- **Saharoza (inverzni šećer)** – dobija se industrijski iz šećerne repe ili trske; sastoji se od **alfa-D-glukopiranoze i beta-D-fruktofuranoze** koji su vezani alfa(1→2) trehaloznom vezom; neredukujući disaharid (ne redukuje Felingov i Tolensov reagens), zato što nema slobodnu poluacetalnu grupu te ne može da redukuje jone metala.
- Saharoza obrće ravan polarizovane svetlosti u desno. Kada se izvrši njena hidroliza, tada prelazi u glukozu i fruktozu, gde glukozu obrće polarizovanu svetlost u desno, a fruktoza za više u levo, pa je ukupno obrtanje svetlosti u levo što se naziva **inverzija**, a nastao šećer inverzni šećer.

VIDEO 11**OGLED 11 : HIDROLIZA SAHAROZE (INVERZIJA SAHAROZE)****VIDEO 12****OGLED 12 : DOBIJANJE KALCIJUM-SAHARATA**

POLISAHARIDI

- Ugljeni hidrati sastavljeni više od 10 do nekoliko hiljada monosaharida, sastavljeni glikozidnim vezama.
- Prema sastavu se dele na:
  1. **Homopolisaharide** – sastavljeni iz istih molekula (skrob, celuloza, glikogen...)
  2. **Heteropolisaharidi** – sastavljeni iz različitih molekula monosaharida.
- Prema biološkoj funkciji, dele se na:
  1. **Rezervne** polisaharide
  2. **Strukturne** polisaharide
- **Skrob** – biljni rezervni polisaharid, sastavljen od **alfa-D-glukopiranoze** koji su vezani alfa(1→4) glikozidnim vezama u osnovnim nizovima, a bočni niz za osnovni niz, vezan je alfa(1→6) glikozidnom vezom.

Sastoji se iz:

1. **amilaze** (linearan molekul od 200 do 300 glukoznih jedinica, međusobno povezanih alfa(1→4) glikozidnom vezom; rastvara se u vodi i sa jodom daje intenzivno plavu boju),
2. **amilopektina** (molekul račvaste strukture, koji pored osnovnog niza ima i bočni niz koji je za osnovni vezan alfa(1→6) glikozidnom vezom, ne rastvara se u vodi i ne reaguje sa jodom).

Skrob podleže hidrolizi i daje dekstrine.

VIDEO 13

OGLED 13 : PRIPREMANJE RASTVORA SKROBA

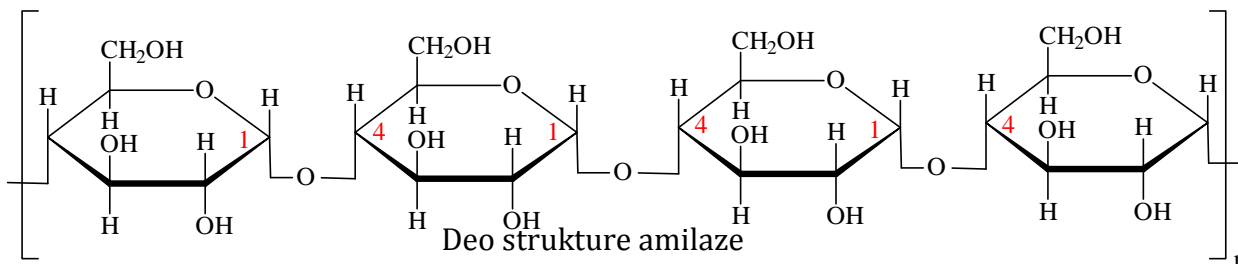
VIDEO 14

OGLED 14 : HIDROLIZA SKROBA

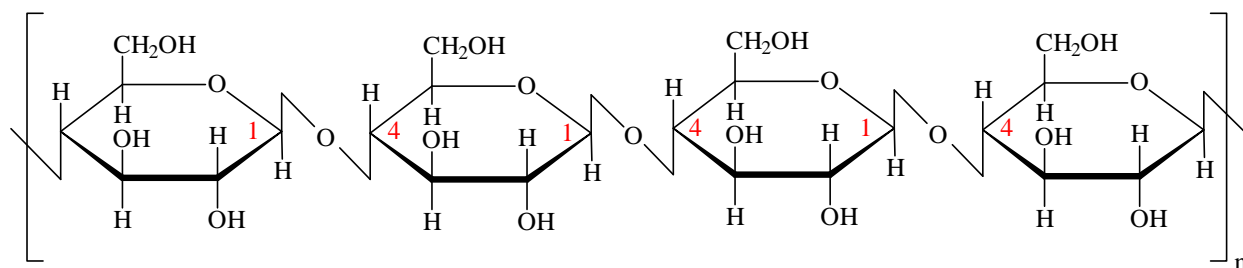
VIDEO 15

OGLED 15 : DOKAZIVANJE SKROBA JODOM U NAMIRNICAMA

Glavni izvori skroba za ishranu ljudi i životinja su pšenica, krompir, pirinač i kukuruz.

- **Glikogen** – životinjski rezervni homopolisaharid sastavljen od velikog broja (nekoliko desetina hiljada) ostataka alfa-D-glukoze. Po strukturi sličan amilopektinu, samo što je još razgranatiji. Njegovom hidrolizom nastaje glukoza. Nalazi se u jetri i skeletnim mišićima.
- **Celuloza** – strukturni polisaharid koji učestvuje u izgradnji ćelijskih struktura; sastavljen je od velikog broja molekula beta-D-glukopiranoze vezani beta(1→4) glikozidnim vezama. Nerastvorna je u vodi, rastvara se u Švajcvarovom reagensu. Pošto u molekulu ima slobodne -OH grupe, mogu se esterifikovati sa azotnom i sirćetnom kiselinom. Celuloza je glavni sastojak ćelijskih zidova biljaka; drvo sadrži 50% celuloze, a pamuk 100%.

Deo strukture celuloze

VIDEO 16**OGLED 16 : DOKAZIVANJE REDUKUJUĆIH ŠEĆERA OD NEREDUKUJUĆIH****VIDEO 17****OGLED 17 : CRNA MAMBA (PRAVLENJE ZMIJE)****DOBIJANJE CELULOZE I PROIZVODNJA HARTIJE**

* Ove dve nastavne jedinice se rade informativno, putem seminarskih radova koje učenici individualno rade. Predstaviće se preko Power Point prezentacije ili preko panoa. Grupe sadrže po 5 učenika.

UGLJENI HIDRATI – DISAHARIDI I POLISAHARIDI – pitanja i zadaci

1. Šta su oligosaharidi?
2. Šta su disaharidi?
3. Maltoza (struktura, mesto nalaženja, sastav, vrsta disaharida).
4. Laktoza (struktura, mesto nalaženja, sastav, vrsta disaharida).
5. Celobioza (struktura, mesto nalaženja, sastav, vrsta disaharida).
6. Saharoza (struktura, mesto nalaženja, sastav, vrsta disaharida). Šta je inverzija?
7. Pojam redukujućeg šećera.

8. Šta su polisaharidi?
9. Podela polisaharida prema sastavu.
10. Podela polisaharida prema biloškoj funkciji.
11. Skrob (struktura, vrsta, sastav, funkcija, primena).
12. Glikogen (struktura, vrsta, sastav, funkcija, primena).
13. Celuloza (struktura, vrsta, sastav, funkcija, primena).
14. Dobijanje celuloze i proizvodnja hartije.

Referati: 1. Dijabetes